

BACHELOROPLEIDING

PSYCHOLOGIE

FACULTEIT DER GEDRAGS- EN

BEWEGINGSWETENSCHAPPEN

VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0636

© 2018 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING PSYCHOLOGIE VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	9
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	13
BIJLAGEN	27
BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER	29
BIJLAGE 2: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES	32
BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA	35
BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA	37
BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	38

Dit rapport is vastgesteld op 20 juni 2018

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING PSYCHOLOGIE VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2016).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Bacheloropleiding Psychologie

Naam van de opleiding:	Psychologie
CROHO-nummer:	56604
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	31/12/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Psychologie aan de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats op 21-22 maart 2018.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 26 oktober 2017 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding en de masteropleiding Psychologie beoordeelde bestond uit:

- Em. prof. dr. R.W.J.V. (René) van Hezewijk, emeritus hoogleraar Algemene Psychologie, in het bijzonder de psychologie in het afstandsonderwijs, aan de Open Universiteit van Nederland [voorzitter];
- Prof. dr. P.E.H.M. (Peter) Muris, hoogleraar Klinische psychologie en ontwikkelingspsychopathologie, Faculteit der Psychologie en Neurocognitie (FPN) aan de Universiteit Maastricht;
- Prof. dr. K. (Klaas) Sijtsma, hoogleraar Methods and Techniques of Psychological Research aan Tilburg University;
- Prof. dr. H. (Hans) Supèr, research professor in Neurobiologie aan de University of Barcelona (Spanje);
- S. (Sarah) Stolwijk, masterstudent Ethics of Education en masterstudent Arbeids-, Organisatie- en Personeelspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen [studentlid].

Het panel werd ondersteund door dr. J. (Jetje) de Groof, die optrad als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

Vorbereidingen op clusterniveau

In de periode van december 2017 tot en met juli 2018 is het visitatiecluster Psychologie volgens het nieuwe NVAO kader (2016) beoordeeld. Conform dit nieuwe kader is een hoofdstuk toegevoegd aan de zelfevaluatie waarin studenten hun visie op de opleiding geven en een 'ontwikkelgesprek' toegevoegd aan het locatiebezoek. Tijdens dit ontwikkelgesprek kan de opleiding informeel met het visitatiepanel in gesprek treden en om advies vragen over dilemma's waar zij voor staat. Het cluster bestaat uit 26 te beoordelen opleidingen aan 11 universiteiten. Op basis van voordrachten van de betrokken opleidingen zijn panelleden geselecteerd en uitgenodigd. Vanwege de beperkingen in beschikbaarheid, conflicten met onafhankelijkheid en de hoeveelheid opleidingen die beoordeeld moesten worden, verschilden de panels en voorzitters van elkaar. De panels voor de verschillende opleidingen zijn voorgelegd aan de NVAO, die met de voorgestelde panels heeft ingestemd.

Het voltallige panel bestond uit de hieronder genoemde deskundigen:

- Em. prof. dr. J.M.A. (Marianne) Rixsen-Walraven, emeritus hoogleraar Ontwikkelingspsychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen [voorzitter];
- Prof. dr. W.J. (Willem) Heiser, hoogleraar Datatheorie en hoogleraar Statistische Consultatie aan de Universiteit Leiden [voorzitter];
- Em. prof. dr. R.W.J.V. (René) van Hezewijk, emeritus hoogleraar Algemene Psychologie, in het bijzonder de psychologie in het afstandsonderwijs, aan de Open Universiteit van Nederland [voorzitter];
- Prof. dr. M. H. (Marius) van Dijke, hoogleraar Behavioural Ethics bij de Rotterdam School of Management van de Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Em. prof. Dr. P.M.G. (Paul) Emmelkamp, hoogleraar Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam, HSK en hoofdopleider van de GZ-opleiding Cure & Care Development;
- Dr. W.A. (Winnie) Gebhardt, universitair hoofddocent in Health Psychology aan de Universiteit Leiden;
- Prof. dr. P.E.H.M. (Peter) Muris, hoogleraar Klinische psychologie en ontwikkelingspsychopathologie, Faculteit der Psychologie en Neurocognitie (FPN) aan de Universiteit Maastricht;
- Em. prof. dr. J.M. (Jules) Pieters, emeritus hoogleraar Toegepaste Psychologie met bijzondere aandacht voor leren en instructie, aan de Universiteit Twente;
- Prof. dr. W.B. (Wilmar) Schaufeli, hoogleraar A&O Psychologie aan de Universiteit Utrecht en onderzoekshoogleraar aan de KU Leuven;
- Prof. dr. K. (Klaas) Sijtsma, hoogleraar Methods and Techniques of Psychological Research aan Tilburg University;
- Prof. dr. H. (Hans) Supèr, research professor in Neurobiologie aan de University of Barcelona (Spanje);
- Prof. dr. C.P.M. (Cees) van der Vleuten, Hoogleraar Onderwijs en wetenschappelijk directeur van de afdeling Educational Development and Research aan de Faculty of Health, Medicine and Life Sciences aan Maastricht University;
- A.M. (Anna) van Oosterzee, research masterstudente in Cognitive and Clinical Neuroscience aan Maastricht University [studentlid];
- R. (Robin) Siemann, bachelorstudent Psychologie aan de Universiteit Utrecht [studentlid];
- S. (Sarah) Stolwijk, masterstudent Ethics of Education en Arbeids-, Organisatie- en Personeelspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen [studentlid];
- M. (Margit) van der Werff, bachelorstudent Psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen [studentlid].

Secretarissen voor de diverse bezoeken waren dr. J. (Jetje) de Groof, drs. E.G.M. (Mariette) Huisjes, en dr. Erwin van Rijswoud (tevens projectleider).

Op 2 november 2017 zijn de voorzitters getraind en is met hen de visitatieopdracht, het beoordelingskader en de werkwijze besproken. Op 3 november 2017 is een startvergadering gehouden met de voorzitters, panelleden en secretarissen. Daarin is de opdracht aan het

visitatiepanel, de werkwijze voor de hele visitatie en de werkwijze per bezoek besproken; tevens is het beoordelingskader doorgenomen en is afgesproken om na de eerste zes en voor de laatste vijf visitatiebezoeken met de voorzitters, vicevoorzitters en de secretarissen een ijkingsoverleg te houden. Met een panellid dat niet aanwezig kon zijn bij de startvergadering is dit op een later moment herhaald.

Visitaties en rapporten

Ter voorbereiding op de visitatie heeft iedere opleiding een zelfevaluatie-rapport geschreven. Daarnaast is door de opleiding een passend aantal eindwerken (afhankelijk van het aantal te beoordelen opleidingen) en de beoordelingsformulieren ter beschikking gesteld, alsook de cursusdossiers van geselecteerde vakken. In overleg met de voorzitter heeft de secretaris een afgewogen selectie van de eindwerken gemaakt uit het overzicht van afstudeerders van de laatste twee volledige academische jaren. Voorafgaand aan het bezoek hebben de panelleden hun vragen en kritische lezingen van dit materiaal met elkaar gedeeld en de gesprekken voorbereid.

Bezoek

De secretaris heeft in vooroverleg met de opleiding een bezoekprogramma opgesteld, waarbij de opleiding zelf verantwoordelijk was voor de selectie van de gesprekspartners. Tijdens het meerdaagse visitatiebezoek is gesproken met de inhoudelijk en formeel verantwoordelijken voor de opleiding(en), met de studenten, docenten, de opleidingscommissie en de examencommissie. In de meeste gevallen is ook een open spreekuur gehouden, waar in enkele gevallen gebruik van is gemaakt. Met alle opleidingen is ook een ontwikkelgesprek gehouden, waarbij de opleiding de regie had over de gespreksonderwerpen, en zelf verantwoordelijk was voor de gespreksleiding en verslaglegging. Sommige opleidingen opteerden ervoor om het ontwikkelgesprek als laatste formele onderdeel van het visitatiebezoek te houden (voor de mondelinge terugkoppeling). Anderen wilden het ontwikkelgesprek graag los van de visitatiegesprekken houden, en hebben deze op een later moment (de volgende dag of enkele weken later) gehouden. Iedere opleiding kon het ontwikkelgesprek derhalve op een voor hen zo gunstige mogelijke manier inrichten.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Na collegiale toetsing stuurde zij het rapport naar de panelleden. Hun commentaar is door de secretaris verwerkt en na akkoord van het panel stuurde de projectleider het rapport naar het bestuur van de Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen, met het verzoek om eventuele feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het bestuur op het conceptrapport is voorgelegd aan de panelleden en waar nodig heeft de secretaris in overleg met de voorzitter het rapport aangepast. Vervolgens is het rapport vastgesteld en toegestuurd aan het college van bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Ijking en kwaliteitsborging

Vanwege de hoeveelheid te beoordelen opleidingen, de verschillen in panelsamenstelling en de verschillende voorzitters, is expliciet aandacht besteed aan het borgen van de kwaliteit en consistentie van de oordelen. Zo zijn de drie voorzitters gelijktijdig getraind door twee QANU projectleiders, en hebben de drie secretarissen (waarvan één tevens verantwoordelijk projectleider was) nauw contact onderhouden over de visitaties. Verder sloot de projectleider bij iedere visitatie aan op het moment dat het panel de voorlopige bevindingen ging opstellen. Zo konden de oordelen tussen de visitaties en de verschillende panels steeds worden vergeleken en geijkt.

Bij de visitaties waarbij een voorzitter voor het eerst deze rol op zich nam, was de voorzitter van de voorgaande visitatie de vicevoorzitter. Zodoende konden de werkwijze en beoordelingswijze van de verschillende panels en voorzitters goed op elkaar worden afgestemd en geijkt. Daarnaast heeft het panel twee ijkingsoverleggen gepland, waar de voorzitters, vicevoorzitters, secretarissen en de projectleider aan deelnamen. Het eerste ijkingsoverleg betrof de visitaties aan de RU, UU, MU, OU, UvA en VU; het tweede ijkingsoverleg de RUG, EUR, LEI, TIU en de UT. De basis voor het ijken was het gezamenlijk vaststellen dat de basiskwaliteit van het Nederlandse psychologieonderwijs vanuit

een internationaal perspectief wordt beoordeeld. Bij het ijkten zijn de voorlopige oordelen van de betrokken opleidingen per standaard besproken en vastgesteld.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een Associate Degree-programma, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit en vertoont tekortkomingen op meer aspecten.

Voldoende

De opleiding voldoet over de volle breedte van de standaard aan de basiskwaliteit.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

De bacheloropleiding Psychologie van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) maakt deel uit van de Faculteit der Gedrag- en Bewegingswetenschappen (FGB). De opleiding bestaat uit 180 EC en wordt zowel in het Nederlands als het Engels aangeboden. Studenten maken in het curriculum kennis met de verschillende subdisciplines van de psychologie. Ze kiezen in het derde bachelorjaar uit één van drie leerlijnen (de Klinische Leerlijn; de Leerlijn Sociale Organisationspsychologie; of de Leerlijn Genen, Hersenen en Gedrag), die hen oriënteren op de keuze voor de masteropleiding.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

Het panel is van mening dat de eindtermen van de opleiding op het niveau van een academische bachelor zijn geformuleerd en in lijn zijn met het domeinspecifieke referentiekader (DSR). Het waardeert dat behalve algemene ook specifieke eindtermen voor elk van de leerlijnen zijn uitgewerkt. Het apprecieert dat er zowel aandacht is voor vakinhoudelijke kennis als voor de ontwikkeling van een solide methodologische achtergrond en kritisch en wetenschappelijk denkvermogen. Het panel heeft waardering voor het open, diverse karakter van de opleiding en verwelkomt haar internationale ambities. Het gedragsgenetische element in de bachelor is volgens het panel een uniek kenmerk, dat de opleiding in haar profilering nog uitdrukkelijker naar voren kan brengen. Het panel vindt dat de opleiding drie duidelijke leerlijnen heeft uitgewerkt die de studenten oriënteren op de masteropleiding. Het panel waardeert ook dat de opleiding beschikt over een werkveldadviesraad met een brede vertegenwoordiging van het werkveld.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het panel heeft vastgesteld dat de bacheloropleiding Psychologie van de VU beschikt over een solide, coherent en studeerbaar curriculum dat studenten in staat stelt de beoogde leerdoelen te bereiken. Het panel apprecieert hoe theorie, methoden en statistiek, en vaardigheden geïntegreerd in het curriculum worden aangeboden. Het panel vindt dat de leerlijnen goed zijn ingevuld en de studenten de nodige verdieping bieden. Het is van mening dat het vaardighedenonderwijs adequaat is uitgewerkt en dat de inhoud en opbouw van de methoden- en statistiekvakken op orde is. Het panel waardeert hoe gewerkt wordt aan de academische schrijfvaardigheid van de studenten en beschouwt de manier waarop regelmatig feedback gegeven wordt op basis van een rubric, als een sterk punt. Wel vraagt het de opleiding tutores nog beter aan te sturen, zodat de kwaliteit en kwantiteit van de feedback die door de tutores wordt gegeven, meer op één lijn komt.

Het panel waardeert dat de, voor deze faculteit specifieke gedragsgenetische focus in onderwijs en onderzoek, ook in het curriculum aanwezig is. Er wordt volgens het panel voldoende ruimte geboden aan steundisciplines, al kan deze lijn in het curriculum duidelijker worden gemaakt. Studenten gebruiken de minor in het derde bachelorjaar hoofdzakelijk om zich verder te specialiseren binnen de gekozen leerlijn. Het panel verwelkomt het plan om door middel van een VU-brede minormarkt studenten beter op de hoogte te stellen van alle mogelijkheden om de minor in te vullen. Het panel komt tot de conclusie dat het concept en de begeleiding van de bachelorthese op orde is. Wel beveelt het aan om bij de supervisie van de these extra aandacht te besteden aan het gebruik van statistische technieken en aan academisch schrijven.

Het panel waardeert dat de opleiding inzet op activerend onderwijs en dat in de eerste twee bachelorjaren alle cursussen vergezeld gaan van werkgroepen. Tegelijkertijd kan het zich niet aan de indruk onttrekken dat de didactische visie helderder kan worden neergezet. Vervolgens dient de opleiding sterker op deze visie te sturen. Ook met betrekking tot het aantal contacturen zou het panel duidelijkere richtlijnen en een strakkere sturing verwelkomen.

De inhoudelijke en didactische expertise van de staf is goed en het panel waardeert dat de opleiding zowel actieve onderzoekers als docenten uit het werkveld inzet. Het panel heeft vastgesteld dat de gastdocenten goed worden aangestuurd. De kwaliteit van de tutores vindt het panel doorgaans goed en de opleiding heeft de nodige maatregelen getroffen om deze kwaliteit blijvend te waarborgen. Het panel raadt aan om door te gaan met de geplande vaste aanstelling van een tutorcoördinator.

Hoewel studenten lovend zijn over de beschikbaarheid van de docenten, is het panel van mening dat een relatief klein deel van de staf de opleiding draagt. De druk op de staf wordt vergroot door de verschillende recente vernieuwingen die werden ingevoerd. Hoewel de opleiding erin geslaagd is door de kwaliteit en de inzet van de betrokken staf de kwaliteit van het onderwijs te blijven garanderen, staat deze kwaliteit onder druk. Het panel raadt daarom uitdrukkelijk aan duidelijker te sturen op de normen met betrekking tot onderwijs-/onderzoeksbelasting van docenten en te zoeken naar manieren om ook stafleden die minder bij onderwijs betrokken zijn, er meer bij te betrekken.

Het panel stelde vast dat met de invoering van een internationale track invulling wordt gegeven aan de 'international classroom'. Wel beveelt het aan te verzekeren dat de extra ontwikkeltijd die gepaard gaat met de introductie van de internationale track gelijkmatig gespreid wordt over de staf. Het panel is van mening dat de Opleidingscommissie (OLC) haar kerntaken adequaat verricht, maar dat er nog verbetermarge is in de proactieve en strategische werking van de OLC.

Standaard 3: Toetsing

Het panel komt tot de conclusie dat de bacheloropleiding Psychologie van de VU beschikt over een degelijk toetsstelsel, met heldere procedures die ertoe leiden dat de toetsing valide, betrouwbaar en transparant is. Het panel vindt dat het toetsstelsel duidelijk vertaald wordt in de praktijk, met voldoende variëteit in de toetsvormen om zowel de kennis, inzichten als vaardigheden van de studenten in kaart te brengen. Het panel is van mening dat de EC op adequate en onafhankelijke wijze toezicht houdt op de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing.

De kwaliteit van de beoordeling van de scripties is eveneens op orde. Het beoordelingsformulier vindt het panel goed uitgewerkt, met duidelijke criteria die zowel ingaan op proces als product. Er zijn bovendien duidelijke richtlijnen over hoe het finale cijfer moet worden bepaald. Het panel vindt de toevoeging van een tweede onafhankelijke beoordelaar een positieve en noodzakelijke ontwikkeling, maar vraagt aandacht voor de capaciteit die dit vereist. Te overwegen is om het deel van de staf, dat vooral actief is in het onderzoek, specifiek voor deze taak in te zetten. Het panel is bovendien van mening dat de Examencommissie (EC) een meer sturende en proactieve rol kan spelen in de monitoring van de implementatie van deze regel. Het panel waardeert dat er duidelijke richtlijnen zijn die de onafhankelijkheid van beide beoordelaars waarborgen.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

Het panel heeft vastgesteld dat het curriculum en de toetsing studenten in staat stellen de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De steekproef van eindwerken die het panel consulteerde, bevestigt dat de studenten voldoen aan de beoogde eindtermen en het academische bachelorniveau. Wel is het panel van mening dat er beter moet worden toegezien op de kwaliteit van het taalgebruik en de toepassing van statistiek, en dat blijvend op een goede begeleiding van studenten moet worden ingezet. Dat de afgestudeerde bachelors vlot doorstromen naar diverse masters en tevreden zijn over de mate van voorbereiding die door de opleiding werd geboden, vindt het panel een verdere bevestiging van het behalen van de beoogde eindkwalificaties door de opleiding. Niettemin blijkt dat bachelors niet direct doorstromen naar de arbeidsmarkt en er zich ook niet op voorbereid voelen. Het panel beveelt de opleiding aan om, met het oog op het verbeteren van de oriëntatie op het professionele veld, aandacht te schenken aan dit feit, ook al stromen de meeste studenten door naar een masteropleiding. De werkveldadviesraad is hiervoor volgens het panel het gepaste gremium.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Psychologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 20 juni 2018

Prof. dr. René van Hezewijk

Dr. Jetje de Groof

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Context

De bacheloropleiding Psychologie maakt deel uit van de Faculteit der Gedrag- en Bewegingswetenschappen (FGB), die op 1 juni 2015 werd gevormd door de fusie van twee faculteiten. FGB omvat bachelor- en (research)masteropleidingen binnen drie clusters, te weten Psychologie, Pedagogiek en Bewegingswetenschappen. In 2013 startte de opleiding met de herziening van het curriculum. Het gewijzigde curriculum werd in 2015 geëvalueerd door een door de faculteit aangestelde evaluatiecommissie en door de commissie die de midterm-evaluatie uitvoerde. In 2016 werd een nieuw onderwijsmanagement aangesteld, met een aparte opleidingsdirecteur voor de bacheloropleiding Psychologie en voor de masteropleiding Psychologie. Dit nieuwe management nam de aanbevelingen van de commissies mee in een volgende herziening van het curriculum.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

De bacheloropleiding Psychologie van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) wil studenten afleveren die over de kennis en vaardigheden beschikken die hen enerzijds kwalificeren om op bachelorniveau werkzaamheden te verrichten in het werkveld van de psychologie; en anderzijds om een vervolgstudie op masterniveau aan te vangen. De opleiding heeft de ambitie studenten op te leiden in zowel vakspecifieke als vakoverstijgende vaardigheden en hecht daarom veel belang aan de ontwikkeling van een solide methodologische basis en kritisch en wetenschappelijk denkvermogen. Het viel het panel op dat in het zelfevaluatierapport de profilering van de opleiding iets te algemeen blijft. Het panel stelde tijdens de gesprekken vast dat in het curriculum ook de gedragsgenetica de opleiding kenmerkt. Het is van mening dat de aandacht voor gedragsgenetica nog duidelijker naar voren kan komen, zodat de opleiding zich daarmee profileert ten opzichte van andere psychologieopleidingen. Het opleidingsmanagement illustreerde hoe in de communicatie aan toekomstige studenten reeds concrete stappen hiertoe genomen worden, wat het panel waardeert. Tijdens het locatiebezoek kreeg het panel ook een beter beeld van andere elementen die kleur geven aan het opleidingsprofiel. Het panel stelde vast dat de ambitie van de VU om een 'open' instelling te zijn ertoe leidt dat de VU een divers studentenpubliek verwelkomt. Ook de internationale oriëntatie en de sterke verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek ziet het opleidingsmanagement als kenmerkende elementen.

Studenten kiezen in het derde bachelorjaar uit één van drie leerlijnen, die bestaan uit een samenhangend geheel van cursussen en die studenten al oriënteren op de keuze voor de masteropleiding. De leerlijn Klinische Psychologie wordt gevolgd door studenten die willen

doorstromen naar een masteropleiding in de klinische psychologie of die een functie als assistent in de klinische praktijk ambiëren. De leerlijn Sociale en Organisationspsychologie bereidt voor op een baan in het werkveld van de sociale en organisationspsychologie en een master in deze discipline. De leerlijn Genen, Hersenen en Gedrag bereidt voor op een onderzoekscarrière; de meeste studenten die uitstromen kiezen voor een onderzoeksmaster. Het panel stelde vast dat elk van de leerlijnen ook vertaald is in specifieke eindtermen.

Het panel consulteerde de eindtermen van de opleiding en stelde vast dat ze, in lijn met de Dublin-descriptoren, op academisch bachelorniveau geformuleerd zijn. Ze sluiten bovendien aan bij het domeinspecifieke referentiekader (DSR) voor de psychologie. Elk van de leerlijnen draagt bij aan het bereiken van de algemene eindtermen van de opleiding. Het panel waardeert dat bovendien duidelijk uitgewerkte, voor elke leerlijn specifieke, eindtermen zijn voorzien. Wel is het panel van mening dat het profiel van de opleiding nog verder kan worden aangescherpt.

Het panel stelde vast dat de meerderheid van de studenten na de bacheloropleiding een masteropleiding begint en zo, eventueel via een vervolgopleiding, het beroepenveld instroomt. Het vernam dat de opleiding beschikt over een werkveldadviesraad die twee keer per jaar samenkomt, en waarin een variatie van werkvelden vertegenwoordigd is.

Overwegingen

Het panel is van mening dat de eindtermen van de opleiding op het niveau van een academische bachelor zijn geformuleerd en in lijn zijn met het DSR. Het waardeert dat behalve algemene ook specifieke eindtermen voor elk van de leerlijnen zijn uitgewerkt. Het apprecieert dat er zowel aandacht is voor vakinhoudelijke kennis als voor de ontwikkeling van een solide methodologische achtergrond en kritisch en wetenschappelijk denkvermogen. Het panel heeft waardering voor het open, diverse karakter van de opleiding en verwelkomt haar internationale ambities. Het gedragsgenetische element in de bachelor is volgens het panel een uniek kenmerk, dat de opleiding in haar profilering nog uitdrukkelijker naar voren kan brengen. Het panel stelde vast dat de opleiding deze opvatting deelt.

Het panel vindt dat de opleiding drie duidelijke leerlijnen heeft uitgewerkt die de studenten oriënteren op de vervolgopleidingen van de VU en zo de aansluiting op de masteropleiding mee verzekeren. Het panel waardeert dat de drie leerlijnen voorbereiden op specifieke professionele contexten binnen en buiten de wetenschap, wat de aansluiting bij de eisen van werkgevers en het vakgebied in de hand werkt. Het panel waardeert ook dat de opleiding beschikt over een werkveldadviesraad met een brede vertegenwoordiging van het werkveld.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting:

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (student-centred).

Bevindingen*Curriculum*

De bacheloropleiding Psychologie omvat een driejarig studieprogramma van 180 EC. Het panel stelde vast dat het curriculum zodanig is ontworpen, dat een geleidelijke opbouw wordt voorzien (zie ook bijlage 3). In de eerste twee jaren krijgen de studenten theoretische en methodologische basiskennis en -vaardigheden aangereikt. In elke periode staat behalve een inhoudelijke cursus een methodologische of vaardigheidencursus geprogrammeerd. Vaardigheidsvakken en inhoudelijke vakken in één blok worden door medewerkers uit eenzelfde discipline verzorgd, om de integratie van theorie en praktijk te verzekeren. In het zelfevaluatie-rapport wordt het voorbeeld gegeven van de cursus Ontwikkelingspsychologie en Psychopathologie (bachelor 1), die vergezeld gaat van het vaardigheidsvak Klinische Gespreksvoering 1, waarin studenten de basisvaardigheden verwerven voor het voeren van klinische gesprekken. Studenten legden tijdens het locatiebezoek uit dat ook de methodologische cursussen goed zijn afgestemd op de inhoud van de theoretische vakken en drukten hun waardering uit voor de coherentie van het programma.

Studenten maken in het curriculum kennis met de verschillende subdisciplines van de psychologie en kunnen aan het einde van het tweede jaar kiezen uit drie 'preminoren' die hen voorbereiden op de keuze voor een van de leerlijnen die in jaar 3 voorbereiden op de masterspecialisaties (de Klinische Leerlijn; de Leerlijn Sociale Organisatiepsychologie; en de Leerlijn Genen, Hersenen en Gedrag). Elke leerlijn bestaat uit een samenhangend geheel van cursussen, te weten een minor (30 EC), een aantal keuzevakken (12 EC; 2 cursussen van 6 EC uit een aanbod van 4-6 keuzecursussen, afhankelijk van de leerlijn), een methodologische cursus (6 EC) en de bachelorthese (12 EC).

Hoewel studenten in principe een minor kunnen volgen buiten de leerlijn, kiest slechts een beperkt aantal hiervoor, aangezien de minoren in de leerlijnen gericht zijn op specifieke instroomeisen die door sommige (specialisaties van) masteropleidingen in de psychologie gesteld worden. Tijdens het locatiebezoek legden de studenten aan het panel uit dat ze vonden goed geïnformeerd te worden over de verschillende minoren. Terwijl sommige studenten stelden dat ook de mogelijkheden om een minor aan een buitenlandse partnerinstelling te volgen voldoende uitgewerkt zijn en dat potentiële kandidaten voor een uitwisseling goed worden ondersteund, weerklonk bij de alumni dat zij hierover graag beter zouden zijn voorgelicht. In het zelfevaluatie-rapport las het panel dat momenteel een VU-brede minorenmarkt wordt opgezet om studenten nog beter over alle opties te informeren, waarmee de opleiding laat zien waarde te hechten aan goede voorlichting.

Het studentenhoofdstuk van het zelfevaluatie-rapport brengt onder de aandacht dat bij sommige studenten het gevoel leeft dat de opleiding in grote mate op de klinische psychologie gericht is en dat met name studenten die opteren voor de leerlijn Sociale Organisatiepsychologie pas laat in het curriculum in aanraking komen met deze subdiscipline. Tijdens de gesprekken legde het opleidingsmanagement uit dat de cursussen in jaar 1 en jaar 2 in gelijke mate verzorgd worden door de drie verschillende afdelingen, wat het panel in de studiegids en in de gesprekken met studenten bevestigd zag. Het opleidingsmanagement gaf aan nog beter te willen inzetten op een goede voorlichting over de inhoud en mogelijkheden van de drie leerlijnen, wat het panel een goed initiatief vindt.

Het panel bestudeerde de vakbeschrijvingen en een representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal. Het concludeert hieruit dat een logisch opgebouwd en coherent programma wordt aangeboden. Het stelde bovendien aan de hand van de matrix met beoogde eindtermen en aangeboden vakken vast dat het curriculum de studenten in staat stelt de eindtermen te bereiken. De inhoud van de vakken sluit volgens het panel aan bij de 'state of the art' en is op het niveau van een academische bachelor. Het panel onderzocht in het beschikbare materiaal op welke manier het gedragsgenetische element in de opleiding (zie standaard 1) vertaald wordt in het curriculum. Het stelde vast dat dit element in zowel de theoretische als de methoden- en vaardigheden vakken aanwezig is en vindt de manier waarop dit wordt ingevuld een sterk punt van de opleiding.

Het panel ging, gezien het belang dat in het DSR aan 'steunvakken' wordt gehecht, op zoek naar de plaats van filosofie en geschiedenis in het curriculum. Het stelde op basis van de gesprekken met de studenten en het beschikbare studiemateriaal vast dat er ruimte is voorzien voor filosofie, ethiek en geschiedenis, al is het panel van mening dat de aanwezigheid van deze disciplines, en vooral het wetenschapsfilosofische aspect, nog zichtbaarder gemaakt kan worden.

Het panel stelde in de bachelortheses die het consulteerde vast dat de kwaliteit van het gebruik van de toegepaste methoden en technieken varieert (zie ook standaard 4). Met gebruik wordt bijvoorbeeld bedoeld de aandacht voor het onderscheid tussen steekproef en populatie, de correctie van het significantieniveau voor aantallen hypothesetoetsingen, de betekenis van niet-significante resultaten, en de generalisatie van steekproef naar populatie. Ook stelde het panel vast dat het academisch schrijfniveau varieert. Tegen die achtergrond exploreerde het op welke manier enerzijds het methoden- en techniekenonderwijs, en anderzijds het academisch schrijfonderwijs wordt ingevuld. Het raadpleegde de studiegids en stelde vast dat de cursussen Methodologie en Statistiek adequaat zijn uitgewerkt. Het stelde in het zelfevaluatie rapport vast dat het methoden- en statistiekonderwijs in de bachelor grotendeels samen aan de studentengroepen Psychologie en Pedagogiek wordt aangeboden. Gezien de diverse leerbehoeftes van beide typen studenten, exploreerde het panel hoe dit in de praktijk wordt ingevuld. De docenten legden uit dat de vakken in het eerste bachelorjaar nog identiek zijn voor beide opleidingen. Vanaf het tweede bachelorjaar worden de specifieke onderwerpen waarmee de studenten in de werkgroepen werken, uitgesplitst en zetten de studenten zelf onderzoek op. Vanaf het derde jaar worden de methodenvakken voor psychologie en pedagogiek volledig gescheiden en is de inhoud afhankelijk van de geldende methoden binnen de gekozen leerlijn. Het panel is van mening dat dit een geschikte werkwijze is.

Het panel onderzocht bovendien op welke manier het methoden- en techniekenonderwijs wordt aangestuurd. Het vernam van het opleidingsmanagement dat de docenten die invulling geven aan deze vakken allen inhoudelijk deskundig zijn. Gezien het belang van methoden en statistiek voor de opleiding, worden deze lijnen bovendien overschouwd door een docent die het geheel coördineert. Studenten drukten hun sterke waardering uit voor de mooie opbouw van de methoden- en statistieklijn in het curriculum. Ze gaven aan ook het gebruikte studiemateriaal te appreciëren en verwezen hierbij expliciet naar 'I hate Statistics', een werkpakket dat studenten gepersonaliseerd oefenmateriaal aanbiedt. Op basis van deze informatie komt het panel tot de conclusie dat het methoden- en statistiekonderwijs van de opleiding op orde is.

Op het vlak van academisch schrijven vernam het panel dat studenten in de methodologievakken door middel van schrijfp opdrachten worden voorbereid op het zelfstandig kunnen rapporteren van onderzoeksresultaten in de bachelorthese. De docenten legden uit hoe vanaf periode 1 in het eerste bachelorjaar in het vak Methodologie 1 wordt ingezet op academisch rapporteren, waarbij de opdrachten een stijgende moeilijkheidsgraad hebben. De tutores geven in de werkgroepen ook voortdurend feedback op het taalgebruik en kunnen studenten naar het talentcentrum doorverwijzen indien dit noodzakelijk wordt geacht. Ze maken hierbij gebruik van een rubric (zie ook standaard 3). Studenten legden uit dat de lijn heel duidelijk is door de drie jaren heen. Bovendien worden in de verschillende vakken veel artikelen gelezen, zodat studenten ook op die manier inzicht krijgen in wetenschappelijk schrijven en hun kritisch denkvermogen ontwikkelen. Wel gaven studenten aan dat er nog variatie is in de kwaliteit en kwantiteit van de feedback die door de tutores wordt gegeven.

Het panel vindt de opbouw van het academisch schrijven een sterk punt van de opleiding, maar raadt aan de tutoren nog beter te trainen in het geven van feedback.

De studenten sluiten de opleiding af met de bachelorthese, waarin de student een onderzoek uitvoert en een verslag hierover schrijft. De student verricht onderzoek op kleine schaal, waarbij soms gebruik gemaakt wordt van bestaande datasets. Het panel stelde vast dat er duidelijke richtlijnen en procedures omtrent de bachelorthese aanwezig zijn, die eenvoudig raadpleegbaar zijn voor studenten. Het panel exploreerde met de studenten hoe de onderwerpen voor de theses gekozen worden. Het constateerde dat een lijst met mogelijke onderwerpen wordt voorgelegd aan de studenten, waaruit studenten een selectie kunnen maken. Sommige alumni betreurden dat studenten soms in grote groepen rond eenzelfde dataset werken, omdat dit de mogelijkheden tot eigen inbreng beperkt. Andere alumni herkenden dit niet en hadden het gevoel juist veel bewegingsruimte te hebben gekregen. De alumni gaven in het algemeen aan tevreden te zijn over de begeleiding van de these. Het panel beveelt aan om bij de supervisie van de these extra aandacht te besteden aan de begeleiding van de studenten inzake statistiekgebruik en academisch schrijven (zie ook standaard 4).

Didactisch concept en lesmethoden

De opleiding heeft als doel om activerend en intensief onderwijs aan te bieden. Centraal in het realiseren van deze ambitie is dat voor alle cursussen in de eerste twee jaar van de opleiding ook werkgroepen worden georganiseerd, waaraan maximaal twintig studenten deelnemen. Deelname aan de werkgroepen, die begeleid worden door tutoren, is verplicht. De werkgroepen van de theoretische vakken, zo stelt het zelfevaluatie rapport, zijn vooral gericht op het verdiepen en begrijpen van de theorie. Voor de methodenvakken gaan de wekelijkse colleges gepaard met een werkcollege, waarin de studenten zich onder meer bekwamen in het academisch schrijven. De vaardigheidenvakken in jaar 1 en jaar 2 bestaan hoofdzakelijk uit werkgroepen. Het panel waardeert dat de opleiding inzet op werkgroepen om activerend onderwijs aan te bieden. De studenten vertelden tijdens het locatiebezoek tevreden te zijn over de manier waarop de werkgroepen ingevuld worden. Ze waren lovend over de begeleiding door de tutoren en waren positief over de afstemming tussen colleges en werkgroepen. Ook praatten alumni en studenten in zeer positieve termen over de open leeromgeving die gecreëerd wordt, waarin studenten zich thuis voelen.

Hoewel het zelfevaluatie rapport duidelijk is over het voor deze opleiding gekozen onderwijsmodel, viel het panel het op dat in de voorbije jaren veel wijzigingen werden doorgevoerd in de onderwijsaanpak van de opleiding, die nadien echter weer terugschroefd werden. De vele veranderingen maakten het voor het panel soms moeilijk om een scherp beeld te krijgen van de huidige situatie en riepen de vraag op welke didactische visie sturing geeft aan de gemaakte keuzes. Daarom ging het panel uitgebreid op dit onderwerp in tijdens het locatiebezoek. Het stelde vast dat de werkgroepen door het opleidingsmanagement vanaf september 2014 werden ingevoerd, in lijn met het advies van de vorige visitatiecommissie en de resultaten van een facultaire curriculumevaluatie om in te zetten op activerend onderwijs. Op dat moment gold de regel dat aan elk college twee werkgroepen werden gekoppeld. Het opleidingsmanagement legde uit dat er voor deze vernieuwing echter onvoldoende draagvlak was bij de docenten. Ook na de implementatie van het nieuwe systeem groeide dat draagvlak bij studenten en docenten niet. Daarom werd na een brede bevraging van studenten en docenten besloten om activerend onderwijs weliswaar als richtinggevend principe te behouden, maar meer variatie toe te staan in de wijze van implementatie. Cursuscoördinatoren hebben sinds 2017-2018 meer vrijheid om te bepalen hoe ze activerend onderwijs wensen in te vullen, waarbij de vuistregel geldt dat twee hoorcolleges vergezeld gaan van één werkgroep. Docenten legden uit dat er nu wel een breed draagvlak is om op deze manier te werken. Ook de studenten waren het erover eens dat de veranderingen in lijn zijn met hun opmerkingen. Het opleidingsmanagement voegde toe dat docenten moeten onderbouwen hoe de gekozen werkwijze past bij de inhoud van hun cursus, waarna in overleg met het opleidingsmanagement een beslissing wordt genomen over de werkwijze. Het panel stelde in het beschikbare cursusmateriaal vast dat er aanzienlijke variatie is in de manier waarop de werkgroepen invulling krijgen. Het begrijpt dat de opleiding nog in een veranderingsproces zit en waardeert dat

een draagvlak wordt gezocht voor de vernieuwingen. Dit neemt niet weg dat het panel van mening is dat de opleiding behoefte heeft aan een duidelijke visie, waarop vervolgens nog duidelijker gestuurd dient te worden, zodat er één lijn is in de manier waarop de visie op activerend onderwijs wordt geïmplementeerd.

In het zelfevaluatie-rapport stelde het panel vast dat het aantal contacturen afneemt tijdens de bacheloropleiding, in lijn met de visie dat de studenten toenemend zelfstandig dienen zijn. Voor het eerste en het tweede jaar gelden twaalf contacturen als norm. Voor het derde jaar is dit een streefdoel. In realiteit zijn in jaar 1 en jaar 2 respectievelijk 11,6 en 11,8 contacturen voorzien. In het derde jaar varieert het aantal contacturen al naargelang van de gekozen leerlijn, tussen de 6,3 en 9 uur. Het opleidingsmanagement lichtte tijdens het locatiebezoek toe dat gecontroleerd wordt of de norm wordt nageleefd. Voor jaar 3 zijn er in de Leerlijn Genen, Hersenen en Gedrag minder contacturen. Dit komt omdat de studenten reeds meedraaien in onderzoeksgroepen, waar ze begeleiding krijgen, die echter niet wordt meegerekend in het totale aantal contacturen. Het panel is van mening dat het opleidingsmanagement ook op dit vlak duidelijke normen moet stellen en handhaven, om zeker te zijn dat alle studenten in vergelijkbare mate begeleiding krijgen.

Internationalisering

Sinds september 2017 biedt de opleiding een internationale track aan, waarbij het doel is internationale studenten aan te trekken en Nederlandstalige studenten de mogelijkheid te bieden een opleiding in internationale setting te volgen. Op die manier wil de opleiding een 'international classroom' tot stand brengen. Het zelfevaluatie-rapport geeft aan dat er op basis van brede consultaties met studenten en docenten voor gekozen werd om zowel een Nederlands- als een Engelstalige track aan te bieden. In de Nederlandstalige track is het Nederlands de voertaal voor werkgroepen, tentamens en colleges, met uitzondering van de colleges van de inhoudelijke vakken, die voor beide tracks gezamenlijk in het Engels worden aangeboden. Bij de methodologische cursussen worden de colleges wel in beide talen apart gegeven. Het panel sprak tijdens het locatiebezoek met studenten en docenten uit beide tracks, die positief waren over de manier waarop ze worden ingevuld en de mogelijkheden die het contact met de internationale studentengroep biedt. Op basis van de verzamelde informatie beschouwt het panel de invoering van de internationale track een positieve ontwikkeling.

Het curriculum voor de Engelstalige en Nederlandstalige bacheloropleiding is identiek, op vier cursussen in de klinische leerlijn na. Voor de Engelstalige studenten wordt een alternatieve klinische track uitgewerkt. Het panel ging hierover tijdens het locatiebezoek in gesprek en vernam dat de opleiding binnen de klinische leerlijn wil inzetten op thema's die globaal van toepassing zijn. Een voorbeeld is het thema van 'low intensity'-behandelingen, waarbij met de Universiteit van Exeter wordt samengewerkt. Het panel waardeert de ambitie van de opleiding om de klinische leerlijn van de internationale track op deze manier vorm te geven en moedigt de opleiding aan deze visie verder uit te werken.

Staf

Tijdens het locatiebezoek vernam het panel dat de staf voor bachelor en master grotendeels dezelfde is. Het panel stelde op basis van het zelfevaluatie-rapport vast dat de meerderheid van de docenten die betrokken is bij de bacheloropleiding actief onderzoek doet in het veld waarin hij of zij doceert. De docenten die doceren in de bacheloropleiding Psychologie zijn allen gepromoveerd. 93% van de docenten beschikt over een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO) of is met het traject gestart. Met de invoering van de internationale track wordt van de docenten verwacht dat hun Engelse taalvaardigheid minimaal van C1-niveau is, wat via een taaltest dient te worden aangetoond. De meeste docenten hebben deze test intussen met goed gevolg gemaakt. Deze eis geldt ook voor de tutoren die aan Engelstalige groepen lesgeven. De studenten gaven tijdens het locatiebezoek aan geen bijzondere klachten te hebben over het Engelse taalniveau van docenten en tutoren.

In de lijst met bij de opleiding betrokken docenten viel het panel op dat de docenten qua aantallen fte's vrij gelijk gedistribueerd zijn over de drie leerlijnen, terwijl de klinische leerlijn de meeste

studenten aantrekt (zie ook standaard 1). Dit ontlokte de vraag of de werkdruk van de docenten betrokken bij de klinische leerlijn beheersbaar is. Het opleidingsmanagement legde uit dat voor de klinische leerlijn praktijkdocenten worden aangetrokken. Hetzelfde geldt voor sommige vaardighedenvakken, werkgroepen en colleges buiten de klinische leerlijn. Op die manier wil de opleiding er bovendien voor zorgen dat de studenten in aanraking komen met (GGZ-gecertificeerde) praktijkmensen. Het panel waardeert deze werkwijze, maar bevroeg tijdens het locatiebezoek ook hoe de opleiding de coherentie bewaakt van de cursussen waarvoor deze gastdocenten worden ingezet. Uitgelegd werd dat ze uitgebreid worden geïnstrueerd en dat de cursuscoördinator het overzicht en de coherentie bewaakt. Het panel waardeert dat de opleiding op deze manier nauwe banden met het werkveld onderhoudt en komt tot de conclusie dat deze gastdocenten adequaat worden aangestuurd.

Het panel ging, gezien het centrale belang van de tutores voor de werkgroepen, dieper in op hoe hun kwaliteit wordt gewaarborgd. Het vernam dat tutores minstens over een masterdiploma Psychologie dienen te beschikken. Ze dienen vakinhoudelijke kennis te combineren met enthousiasme en moeten studenten kunnen motiveren. Tutores krijgen na aanstelling een training waarin onder andere aandacht is voor een optimale aansturing van de werkgroepen. Docenten legden uit dat in deze training sinds de introductie van de internationale track ook het werken met een internationale studentengroep aan bod komt. Ze gaven aan hoe cursuscoördinatoren wekelijks met de tutores overleggen om een goede afstemming te bereiken. Ook de tutorinstructies dragen hiertoe bij. Tijdens intervisiesessies, die verschillende keren per jaar worden georganiseerd door de tutorcoördinator, wordt zowel op groeps- als op individueel niveau bekeken welke aspecten van de invulling van de rol van de tutor aanvulling behoeven. Het panel stelde vast dat door de recente aanstelling van een tutorcoördinator beter wordt voorzien in training, intervisie en supervisie van de tutores. Het beveelt daarom aan het plan door te voeren om de tutorcoördinator vast aan te stellen.

In het zelfevaluatie-rapport wordt aangestipt dat voor sommige docenten, na de vele veranderingen die in de voorbije jaren gerealiseerd werden, het risico op verander-moeheid bestaat. Bovendien observeerde het panel, op basis van de lijst van bij de opleiding betrokken docenten, dat de opleiding door een redelijk beperkte staf, wat betreft omvang, wordt verzorgd. Het panel onderzocht daarom welk beleid geldt op het vlak van onderwijsbelasting van docenten. Het opleidingsmanagement legde uit dat de richtlijn geldt dat docenten in principe minstens 20% van hun aanstelling ingezet worden voor onderwijs, zodat alle stafleden ook voldoende actief zijn in onderwijs, en de capaciteit van onderwijzend personeel ook voldoende is. Tegelijkertijd gaf de docentengroep ook verschillende voorbeelden van docenten die voor een kleiner aandeel van hun aanstelling actief zijn in onderwijs. Het opleidingsmanagement verklaarde dat afdelingen grote autonomie hebben in hoe ze de 20%-regel implementeren. Het VU-brede en facultaire beleid op dit vlak is echter recent gewijzigd en zal sturender gaan werken. De docenten waren van mening dat er veerkracht is bij en solidariteit tussen de docenten, wat belangrijk is in het hanteren van de werkdruk. Wel werd door hen bevestigd dat het onderwijs verzorgd wordt door een kleine groep docenten, terwijl de totale omvang van de beschikbare staf groter is. Het is bovendien deze beperkte groep die de vele veranderingen heeft gedragen. Dit neemt niet weg dat het panel van de studenten en alumni vernam dat ze zeer tevreden zijn over de beschikbaarheid en toegankelijkheid van de docenten.

Op basis van deze observaties adviseert het panel dat het opleidingsmanagement zoekt naar manieren om een groter aandeel van de staf in te zetten voor onderwijs en meer te sturen op de 20%-ondergrens voor de inzet in onderwijs voor elke docent. Hoewel de opleiding er volgens het panel in geslaagd is de kwaliteit van het onderwijs te blijven garanderen door de kwaliteit en de inzet van de betrokken staf, staat deze kwaliteit onder druk. Zeker met het oog op de lopende veranderingen (internationaliseringstrack, maar ook invoering van tweede beoordelaar bij these, zie standaard 3), raadt het panel aan te zoeken naar manieren om de onderwijsbelasting beter te spreiden.

Instream, doorstroom en studeerbaarheid

De omvang van de instroom in de opleiding is in de voorbije jaren erg wisselend geweest. Het zelfevaluatie-rapport geeft aan dat het maximum 358 studenten in 2011 was; het minimum was 222 studenten in 2016. Behalve het realiseren van een internationale onderwijsleeromgeving heeft het invoeren van de internationale track ook als doel om een breder en groter studentenpotentieel aan te boren. Het panel stelde op basis van de eerste gegevens vast dat dit lijkt te lukken; de instroom op 1 oktober 2017 was 394, waarvan 240 studenten zich inschreven voor de internationale track.

De Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen (FGB) heeft als beleid dat het eerste bachelorjaar selectief moet zijn. De gemiddelde uitval na één jaar ligt constant rond de 25%. De uitval na herinschrijving na het eerste jaar is in de voorbije jaren gereduceerd en de opleiding is van oordeel dat de invoering van het Bindend Studieadvies (BSA) in 2014 hiertoe heeft bijgedragen. De gemiddelde studieduur is afgenomen van 46 maanden voor studenten met diplomajaar 2011-2012 tot 42 maanden voor studenten met diplomajaar 2015-2016. Studenten gaven tijdens het locatiebezoek aan de opleiding haalbaar te vinden. Vanaf het derde bachelorjaar wordt de werkdruk groter, omdat er een grotere zelfstandigheid wordt verwacht. Sommige studenten kiezen er ook bewust voor vertraging op te lopen door extracurriculaire activiteiten te ontplooiën of de opleiding niet af te ronden om een tweede bacheloropleiding tegen gereduceerd tarief te kunnen voltooien.

Docenten verklaarden dat recent een mentorsysteem werd ingesteld, dat bij de tutores werd belegd, aangezien zij in eerste lijn staan om te signaleren dat bepaalde studenten risico lopen op studievertraging. Studenten waarbij dit van toepassing is, worden doorverwezen naar studieadviseurs. De mentoren volgen dezelfde studentengroep gedurende het gehele eerste bachelorjaar.

Opleidingscommissie (OLC), verbeterbeleid, studentbetrokkenheid

Het panel leerde uit het zelfevaluatie-rapport dat de OLC voor de bacheloropleiding ten minste na elke onderwijsperiode samenkomt om de cursusevaluaties, inclusief de evaluaties door betrokken docenten, te bespreken. De leden van de OLC legden uit dat ze elke individuele cursusevaluatie bekijken. De docenten leggen op basis van eigen ervaringen en de cursusevaluaties verbetervoorstellen voor aan de OLC. Indien de OLC uit de cursusevaluaties concludeert dat zich bij een cursus een probleem voordoet, of indien de reactie van de docenten onduidelijk is, wordt daarover gediscussieerd, waarbij ook de studenten input leveren. De resultaten worden gedeeld met de opleidingsdirecteur die indien nodig verdere acties onderneemt en contact zoekt met de docent. Het panel stelde vast dat van de 51 vakken die in 2016-2017 werden geëvalueerd, studenten gemiddeld een 3.8 gaven op de inhoud van het onderwijs (op een schaal tot 5) en 4.1 voor de docenten. Deze gegevens worden door de curriculum-evaluaties bevestigd.

De studenten gaven tijdens het locatiebezoek aan dat ze zich gehoord voelen, dat er met hun input rekening wordt gehouden en dat goed gecommuniceerd wordt over de resultaten en acties ten gevolge van de evaluaties. Het studentenhoofdstuk van het zelfevaluatie-rapport stipt echter aan dat er ook studenten zijn die vinden dat er meer helderheid kan zijn over bij wie ze terecht kunnen bij problemen. Het panel geeft als suggestie mee nog beter te communiceren over de rol die de Facultaire Studentenraad hierin speelt.

Het panel is van mening dat de OLC haar kerntaken adequaat uitvoert. Het ging ook met de OLC in gesprek over de grote thema's waarop ze wil inzetten. Het vernam dat de OLC's van de bachelor- en masteropleiding recent gescheiden werden om beter het overzicht op de opleiding te kunnen houden. Het panel vindt dat het proactief sturen op thema's, waarop de OLC sterk wenst in te zetten, beter kan. Zo kan het panel zich voorstellen dat de agenda van de OLC meer vooruitziend, en themagewijs, en minder reactief wordt ingevuld. Zeker gezien het intensieve veranderproces waarin de opleiding zich momenteel bevindt, dient de OLC hier volgens het panel een meer sturende rol te spelen.

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat de bacheloropleiding Psychologie van de VU beschikt over een solide en coherent curriculum, dat gradueel opbouwt en theorie, methoden en statistiek, en vaardigheden adequaat integreert. Het panel is van mening dat het curriculum de studenten in staat stelt de beoogde leerdoelen te bereiken. Het waardeert dat de genetische focus in het onderzoek (zie standaard 1) daadwerkelijk in het curriculum terug te vinden is. Ook wordt volgens het panel voldoende ruimte geboden aan steundisciplines als geschiedenis en filosofie, al kan deze lijn in het curriculum duidelijker worden gemaakt. Het panel heeft bovendien vastgesteld dat het concept en de begeleiding van de bachelorthese op orde is. Op basis van het geconsulteerde studiemateriaal komt het panel tenslotte tot de conclusie dat de vakken goed zijn uitgewerkt, met onderwerpen die aansluiten bij de state-of-the-art en studiehandleidingen die met zorg zijn opgesteld. De elektronische leeromgeving zorgt ervoor dat alle informatie eenvoudig raadpleegbaar is voor studenten.

Het panel is van mening dat het vaardighedenonderwijs adequaat is uitgewerkt. Ook de inhoud en opbouw van de methoden- en statistiekvakken vindt het panel op orde en sluit aan bij de parallelle inhoudelijke (theoretische) vakken. Het waardeert hoe in de werkgroepen van de methodenvakken in de gehele bachelor gewerkt wordt aan de academische schrijfvaardigheid van de studenten en vindt de manier waarop regelmatig feedback gegeven wordt op basis van een *rubric* een sterk punt. Wel vraagt het de opleiding tutores nog beter aan te sturen, zodat de kwaliteit en kwantiteit van de feedback die door de tutores wordt gegeven, meer op één lijn is. Het panel beveelt bovendien aan om bij de supervisie van de these extra aandacht te besteden aan de begeleiding van de studenten inzake statistische technieken en academisch schrijven, en in het bijzonder te letten op correct taalgebruik.

Het panel vindt dat de leerlijnen goed zijn uitgewerkt en de studenten enerzijds de nodige verdieping bieden en hen anderzijds oriënteren op de verschillende masterspecialisaties en het latere werkveld. Het ondersteunt het voornemen van de opleiding om beter te communiceren over de inhoud van deze leerlijnen. Door deze actie kan de studenten beter worden uitgelegd dat ze in de eerste twee bachelorjaren een brede inleiding krijgen en dat er geen overwicht is van klinisch georiënteerde vakken. Het panel stelde vast dat de minor in het derde bachelorjaar hoofdzakelijk gebruikt wordt om zich verder te specialiseren binnen de gekozen leerlijn. Het verwelkomt dat een minormarkt zal worden opgezet, die studenten beter op de hoogte zal stellen van de mogelijkheden om ook minoren buiten de leerlijnen, en zelfs in het buitenland, te volgen.

Het panel stelde vast dat met de invoering van een internationale track invulling wordt gegeven aan de 'international classroom'. Dat de instroom van internationale studenten sinds de invoering van de internationale track groter is dan die van Nederlandse studenten, bewijst volgens het panel dat de opleiding inspeelt op een vraag. Het panel vindt de plannen om de klinische leerlijn voor de internationale track in te vullen met thema's die zich richten op een mondiale behoefte, sterk en verwelkomt in die zin het voornemen om in te zetten op 'low intensity'-behandelingen. Wel beveelt het aan te verzekeren dat de extra ontwikkeltijd die gepaard gaat met de introductie van de internationale track gelijkmatig gespreid wordt over de staf.

Het panel waardeert dat de opleiding inzet op activerend onderwijs en dat in de eerste twee bachelorjaren alle cursussen vergezeld gaan van werkgroepen, waarin in groepen van maximaal twintig studenten de stof wordt uitgediept of opdrachten worden gemaakt. Ook de studenten waren tevreden over de manier waarop deze worden ingevuld en waren bovendien lovend over de open leeromgeving aan de VU. Tegelijkertijd kan het panel zich niet aan de indruk onttrekken dat de didactische visie helderder kan worden neergezet en dat vervolgens sterker op deze visie gestuurd kan worden. Anders hangt de mate van implementatie te sterk af van individuele docenten. Ook met betrekking tot het aantal contacturen vindt het panel dat de opleiding duidelijkere richtlijnen dient op te stellen, waarop vervolgens strakker dient te worden gestuurd.

De inhoudelijke en didactische expertise van de staf is goed en het panel waardeert dat de opleiding actieve onderzoekers inzet. Dat voor de klinische vaardigheidenvakken docenten uit het werkveld worden ingezet, bevordert volgens het panel de oriëntatie op het werkveld van de opleiding. Bovendien heeft het panel vastgesteld dat deze gastdocenten goed worden aangestuurd met het oog op coherentie van het curriculum. Ook heeft het panel geconstateerd dat de kwaliteit van de tutoren doorgaans goed is. De richtlijnen die gelden om de kwaliteit van de tutoren te borgen, zoals een training, wekelijks overleg met de coördinator en geregelde intervisie met de tutorcoördinator, vindt het panel adequaat. Wel is het panel van mening dat de tutoren nog beter getraind kunnen worden in het geven van feedback. Het panel raadt ten eerste aan om door te gaan met de geplande vaste aanstelling van een tutorcoördinator om deze kwaliteit blijvend te kunnen garanderen.

Hoewel studenten lovend zijn over de beschikbaarheid van de docenten, is het panel van mening dat een relatief klein deel van de staf de opleiding draagt. De druk op de staf wordt vergroot door de verschillende recente vernieuwingen die werden ingevoerd. Er gelden facultaire richtlijnen inzake het minimumengagement voor onderwijs dat van docenten gevraagd wordt, maar het panel is van mening dat de mate waarin en manier waarop deze richtlijnen worden geïmplementeerd, nog te veel aan de verschillende afdelingen wordt overgelaten. Hoewel de opleiding erin geslaagd is de kwaliteit en de inzet van de betrokken staf de kwaliteit van het onderwijs te garanderen, staat deze kwaliteit onder druk. Het panel raadt daarom uitdrukkelijk aan duidelijker te sturen op de normen qua onderwijs-/onderzoeksbelasting van docenten en te zoeken naar manieren om ook stafleden die minder bij onderwijs betrokken zijn, er meer bij te betrekken. Het panel is van mening dat dit nodig is om de flexibiliteit, inzetbaarheid en kwaliteit van het docentenkorps te kunnen blijven waarborgen en ervoor te zorgen dat alle geplande vernieuwingen ook geïmplementeerd worden.

Het panel is van mening dat de OLC haar kerntaken adequaat verricht en dat de studenten zich gehoord voelen door de opleiding. Wel kan nog beter gecommuniceerd worden waar studenten terecht kunnen in het geval van problemen. Het panel vindt dat nog verbetering mogelijk is in de proactieve en strategische functie van de OLC. Er is volgens het panel ruimte om het specifieke beleid en de thema's waar de OLC prioritair aan wil werken, beter te laten uitkristalliseren en er dan actief op te sturen.

Het panel komt tot de conclusie dat het programma studeerbaar is. Het stelde vast dat de gemiddelde studieduur in de voorbije jaren is afgenomen. Het waardeert dat sinds kort gewerkt wordt met mentoren en ziet samen met de opleiding mogelijkheden om uitval van studenten te voorkomen en problemen vroegtijdig te signaleren.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Toetsbeleid en toetsvormen

Het zelfevaluatie rapport beschrijft hoe het facultaire toetsbeleid op het universitaire beleid is geënt en beschreven staat in het Handboek Kwaliteitszorg (hoofdstuk Toetsbeleid). Er gelden duidelijke

regels voor de aanstelling van cursuscoördinatoren en examinatoren. Het toetsprogramma vormt een belangrijk instrument voor de opleidingsdirecteur en Examencommissie (EC) om toezicht te houden op de toetsing in relatie tot de einddoelen van de cursus, en de eindtermen van de opleiding. Voor elke cursus wordt een toetsdossier opgesteld, waarin onder andere leerdoelen, toetsvormen, aantal toetsmomenten en beoordelingswijze worden beschreven. De gehanteerde toetsvorm dient in principe afgestemd te zijn op de leerdoelen van de cursus, zoals deze in het toetsdossier vastgelegd zijn. De EC legde tijdens het locatiebezoek uit dat door individuele docenten hiervan kan worden afgeweken, bijvoorbeeld indien door een plotse stijging van de studentenaantallen het inzetten van welbepaalde toetsvormen niet haalbaar is. In zulke gevallen dient de docent (examinator) in kwestie zijn of haar keuze te verdedigen voor de OLC en de EC en wordt de uiteindelijke beslissing in samenspraak met de opleidingsdirecteur gemaakt. De examinator dient ervoor te zorgen dat alle informatie over toetsing helder wordt opgenomen in de studiehandleiding die beschikbaar is op Canvas, de digitale leeromgeving. Ter voorbereiding van het tentamen wordt bovendien steeds een representatief voorbeeldtentamen ter beschikking gesteld. Voor alle tentamens geldt dat de toets en bijhorende beoordelingscriteria standaard door een inhoudelijk gekwalificeerde collega goedgekeurd dienen te worden voordat het tentamen plaatsvindt. Waar tutores worden ingezet, stelt de examinator een rubric ter beschikking en worden ijkingsessies georganiseerd om de becijfering te standaardiseren, wat het panel een goede werkwijze vindt. Bovendien controleert de examinator steekproefsgewijs de cijfers en wordt de beoordeling van alle studenten die een cijfer tussen 5 en 6 kregen gecontroleerd. Studenten hebben standaard recht op inzage van hun tentamen, waar ze uitleg kunnen krijgen over hun resultaten, op basis van een antwoordmodel. Op die manier wil de opleiding de transparantie optimaliseren.

Het panel stelde in het overzicht van gebruikte toetsvormen per cursus en in de steekproef van vakken die het consulteerde vast dat in de opleiding gebruik gemaakt wordt van een diversiteit aan toetsvormen. In de eerste twee jaar wordt in de cursussen waar kennis en inzicht centraal staan, veelal gebruik gemaakt van meerkeuzetentamens. Vanaf het derde jaar komt er meer ruimte voor tentamens met open vragen. Daarnaast worden voor de methoden-, statistiek- en vaardighedenvakken ook andere toetsvormen gebruikt, zoals geschreven opdrachten en presentaties, zodat er volgens het panel sprake is van een goede mix. Het panel waardeert dat in het merendeel van de vakken meer dan één toets wordt ingezet om het eindcijfer te bepalen. In het algemeen waren studenten en alumni het erover eens dat de tentamens een goede afspiegeling van de leerstof zijn en waardeerden ze de afwisseling tussen tentamens en schriftelijke opdrachten, al stonden in het studentenhoofdstuk hier wat kritische opmerkingen over. Ze gaven bovendien aan tevreden te zijn over de feedback die ze ontvangen op hun tentamens en de formatieve evaluatie in de werkgroepen die ze krijgen van de tutores op basis van rubrics (zie ook standaard 2).

Uit de steekproef van vakken en de studiegids concludeert het panel dat de informatie voor toetsing op heldere wijze voor de studenten ter beschikking wordt gesteld, onder andere op de elektronische leeromgeving. Deze bevinding werd tijdens het locatiebezoek door studenten en alumni bevestigd.

Beoordeling bachelorthese

De beoordeling van de bachelorthese werd recent gestandaardiseerd over de verschillende leerlijnen heen, wat betekent dat alle leerlijnen dezelfde procedure volgen en gebruik maken van hetzelfde beoordelingsformulier. Het panel verwelkomt dat het vierogenprincipe in 2017-2018 werd ingevoerd. Het is van mening dat dit een noodzakelijke ontwikkeling is en dat de EC een meer sturende en proactieve rol kan spelen bij de monitoring van de implementatie van deze regel. Het stelde vast dat de beoordelingscriteria van de bachelorthese zodanig zijn opgesteld, dat ze de eindkwalificaties van de opleiding bestrijken. Het vernam van de EC dat de bachelorthese-coördinator de tweede beoordelaar aanwijst, en hierbij de richtlijnen die zijn opgesteld door de EC, volgt. Deze richtlijnen borgen ook dat eerste en tweede beoordelaars de facto onafhankelijk van elkaar kunnen beoordelen, wat onder andere inhoudt dat een promovendus niet samen met zijn of haar promotor kan beoordelen. De eerste examinator, die ook de begeleider is, vult een beoordelingsformulier in waarin zowel de kwaliteit van het verslag, als het functioneren van de student (proces) wordt meegenomen. De tweede beoordelaar beoordeelt onafhankelijk van de eerste en neemt alleen het product in

beschouwing. Indien de beoordelingen niet meer dan één punt afwijken, geldt het gemiddelde als eindcijfer. Indien dit wel het geval is, wordt een derde onafhankelijke beoordelaar aangesteld, wiens cijfer bepalend is. Het panel vernam dat studenten standaard worden uitgenodigd voor een feedbackgesprek. Bacheloralumni hadden geen klachten over de manier waarop de beoordeling plaatsvindt.

Het panel stelde in de steekproef van bachelortheses die het consulteerde vast dat voor sommige studenten het formulier van de tweede beoordelaar ontbrak, terwijl dit bij andere wel aangeleverd werd, ook voor 2017-2018, toen het vierogenprincipe werd ingevoerd. De EC legde aan het panel uit dat sommige afdelingen al voor 2017-2018 met een tweede beoordelaar werkten, maar dat de resultaten van deze beoordeling vaak op één beoordelingsformulier werden genoteerd. In het nieuwe systeem moeten twee onafhankelijke evaluatoren hun beoordeling indienen op twee aparte formulieren, wat ook volgens het panel een duidelijke verbetering van de procedure is.

Borging van de toetskwaliteit en EC

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering en borging is belegd op verschillende niveaus. De examinerator is de eerste verantwoordelijke voor de kwaliteit van de toetsing van de cursus. De opleidingsdirecteur is verantwoordelijk voor het toetsproces. De EC houdt toezicht op het toetsproces en is de eindverantwoordelijke voor de borging van de toetskwaliteit.

De faculteit kent sinds september 2017 één centrale EC, waaronder drie clusterspecifieke examencommissies ressorteren. De voorzitters van deze examensubcommissies vormen, samen met een onafhankelijke voorzitter en een toetsdeskundige, de centrale EC. Op termijn zal hier nog een juridisch deskundige aan worden toegevoegd, wat het panel waardeert. De toetsdeskundige of juridisch deskundige dient van buiten de faculteit te komen. De EC legde tijdens het locatiebezoek uit dat het toetsbeleid en standaardisering van de toetsprocedures op het niveau van de facultaire EC plaatsvindt. De operationele taken van de EC worden uitgevoerd in de subcommissies, die bovendien gevraagd en ongevraagd advies verlenen aan de centrale EC. In de examensubcommissie zetelt ook een toetsdeskundige, wat het panel waardeert.

Het panel besprak tijdens het locatiebezoek hoe de subexamencommissie van de opleiding Psychologie de kwaliteit van de toetsing controleert. Het vernam dat hiertoe verschillende bronnen worden gebruikt, zoals de cursusevaluaties door de studenten, de resultaten van psychometrische toetsanalyses en individuele klachten van studenten. Indien nodig gaat de EC in gesprek met een examinerator om tot een verbeterplan te komen, wat in nauw overleg met de opleidingsdirecteur gebeurt. De EC legde uit dat de kwaliteit van meerkeuzevragen structureel getest wordt en dat docenten geïnformeerd worden over de resultaten. De docenten gaven aan deze werkwijze erg te waarderen. De EC kan, indien ze dit nodig acht, ook individuele toetsen opvragen en beoordelen. Wanneer acties om de toetskwaliteit te verbeteren, die door de EC werden voorgesteld, niet worden opgevolgd, kan contact opgenomen worden met de opleidingsdirecteur. De EC neemt bovendien een steekproef van 10% van de afgeleverde theses, die onafhankelijk beoordeeld worden door twee leden van de examensubcommissie. Indien nodig (bijvoorbeeld bij te hoge of te lage cijfers of afwezigheid van een beoordelingsformulier) wordt contact opgenomen met bachelorthese-coördinator en de examinerator. De resultaten worden daarnaast ook teruggekoppeld aan de opleidingsdirecteur.

Overwegingen

Het panel komt tot de conclusie dat de bacheloropleiding Psychologie van de VU beschikt over een degelijk toetsstelsel, met heldere procedures die ertoe leiden dat de toetsing valide, betrouwbaar en transparant is. Het panel vindt dat het toetsstelsel duidelijk vertaald wordt in de praktijk, met voldoende variëteit in de toetsvormen om zowel de kennis, inzichten als vaardigheden van de studenten in kaart te brengen. Het panel sluit zich bij de studenten aan in hun tevredenheid over de aanwezige variatie in de toetsvormen. Sterk vindt het panel dat door de bacheloropleiding heen gebruik gemaakt wordt van een rubric voor de (formatieve) evaluatie van de academische

vaardigheden. Het panel waardeert dat in het merendeel van de vakken meer dan één toets wordt ingezet om het eindcijfer te bepalen.

De kwaliteit van de beoordeling van de scripties is eveneens op orde. Het panel vindt het beoordelingsformulier goed uitgewerkt, met duidelijke criteria die zowel ingaan op proces als product. Het vindt de toevoeging van een tweede onafhankelijke beoordelaar een positieve en noodzakelijke ontwikkeling, maar vraagt aandacht voor de capaciteit die dit vereist. Te overwegen is om het deel van de staf, dat vooral actief is in het onderzoek, specifiek voor deze taak in te zetten. Het panel is bovendien van mening dat de EC een meer sturende en proactieve rol kan spelen in de monitoring van de implementatie van deze regel. Het waardeert dat er duidelijke richtlijnen zijn voor wie als beoordelaar mag optreden, die er bovendien voor zorgen dat de onafhankelijkheid van beide beoordelaars voldoende is gewaarborgd. Er zijn bovendien duidelijke richtlijnen over hoe het finale cijfer wordt vastgesteld, ook bij beoordelingen die (erg) van elkaar afwijken.

Het panel waardeert dat in de EC van de faculteit en in de subexamencommissie toetsdeskundigheid Psychologie aanwezig is. Het panel is van mening dat de EC op adequate en onafhankelijke wijze toezicht houdt op de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting:

Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

In het zelfevaluatie-rapport wordt uitgelegd dat het programma zodanig is opgezet dat de student bij afstuderen aan alle eindtermen voldoet. De bachelorthese is het eindwerk, waarin de studenten geïntegreerd aantonen te beschikken over de benodigde theoretische kennis, vaardigheden en academische kwaliteiten om het beoogde bachelorniveau te bereiken. Het panel raadpleegde een steekproef van 15 bachelortheses en vond de kwaliteit hiervan voldoende. Ze tonen aan dat de studenten aan de beoogde leerdoelen voldoen en het academische bachelorniveau halen. Wel stelde het panel vast dat de kwaliteit van de rapportage en het statistiekgebruik in de eindwerken wisselend was. Het vraagt de opleiding dit blijvend in de gaten te houden, met name op deze beide punten, en in te zetten op goede begeleiding.

In 2015-2016 stroomde 67% van de bachelors door naar een masteropleiding in de VU; 14% van de afgestudeerden opteerde voor een master aan een andere universiteit. Tijdens het locatiebezoek sprak het panel met alumni van de bacheloropleiding, die van mening waren dat de opleiding hen goed had voorbereid op het vervolgtraject. Dit gold zowel voor bachelors die waren doorgestroomd naar eenjarige vervolgmasters, als zij die hun studie hadden voortgezet met een onderzoeksmaster.

Van de alumni vernam het panel dat ze een betere voorlichting over de verschillende mastertrajecten zouden verwelkomen. In het zelfevaluatie-rapport stelde het panel vast dat studenten aangeven zich niet klaar te voelen voor de arbeidsmarkt. Hoewel de meeste studenten doorstromen naar een masteropleiding, vindt het panel dat de opleiding zich over de voorbereiding op de arbeidsmarkt nog verder dient te beraden. Het is een punt dat eventueel zou kunnen worden voorgelegd aan de werkveldadviesraad (zie ook standaard 1).

Overwegingen

Het panel heeft vastgesteld dat het curriculum en de toetsing studenten in staat stellen de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De steekproef van eindwerken die het panel consulteerde, bevestigt dat de studenten voldoen aan de beoogde eindtermen en het academische bachelorniveau. Wel is het panel van mening dat op de kwaliteit van het taalgebruik en de toepassing van statistiek goed goed moet worden toegezien, en dat blijvend op een goede begeleiding van studenten moet worden ingezet. Dat de afgestudeerde bachelors vlot doorstromen naar diverse masters en tevreden zijn over de mate van voorbereiding die door de opleiding werd geboden, vindt het panel een verdere bevestiging van het behalen van de beoogde eindkwalificaties door de opleiding. Niettemin blijkt dat bachelors niet direct doorstromen naar de arbeidsmarkt en er zich ook niet op voorbereid voelen. Het panel beveelt de opleiding aan om, met het oog op het verbeteren van de oriëntatie op het professionele veld, aandacht te schenken aan dit feit, ook al stromen de meeste studenten door naar een masteropleiding. De werkveldadviesraad is hiervoor volgens het panel het gepaste gremium.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft Standaard 1, 2, 3 en 4 voor de bacheloropleiding Psychologie beoordeeld als 'voldoende'. Volgens de beslisregels van de NVAO is het algemeen eindoordeel van het panel over de opleiding daarmee 'voldoende'.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Psychologie* als 'voldoende'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

1. Inleiding

Voorafgaand aan de visitatie van de psychologieopleidingen in Nederland heeft de Kamer Psychologie, het disciplineoverlegorgaan van de VSNU, de criteria vastgelegd waaraan naar haar oordeel de academische bachelor- en masteropleiding moeten voldoen. Zij heeft daarbij aansluiting gezocht bij de uitgangspunten van de eerdere visitatiecommissies, die respectievelijk in 1988, 1994, 2000, 2006 en 2012 de opleidingen hebben beoordeeld. De criteria sluiten tevens aan op het NIP-rapport 'De kwaliteit van de psychologiebeoefening' (NIP, 1995). Daarnaast hebben we ons bij het opstellen van de criteria rekenschap gegeven van de EuroPsy criteria (EFPA, 2015). Hierbij dient aangetekend te worden dat deze laatste uitgaan van een driejarige bachelor- en een tweejarige masteropleiding. In Nederland is gepoogd in navolging van andere Europese landen ook accreditatie te verkrijgen voor het verzorgen van een tweejarige masteropleiding voor (deelgebieden van de) psychologie. Diverse aanvragen werden weliswaar goed beoordeeld door de NVAO maar niet doelmatig bevonden door het ministerie van Onderwijs. Het ministerie beriep zich o.a. op het argument dat de vierjarige opleidingen als van voldoende niveau zijn beoordeeld en meent daarnaast dat er geen bezwaar is tegen het opnemen van specialistische studieonderdelen in de bachelorfase.

Bij de bacheloropleiding psychologie gaat het om een disciplinegeoriënteerde bachelor waarbij in de meeste gevallen sprake zal zijn van doorstroom naar een masteropleiding in een subdiscipline van de psychologie (zie de nota 'Naar een open hoger onderwijs' van het ministerie van Onderwijs, november 2000). Voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog zal de driejarige bacheloropleiding in de psychologie geen civiel effect hebben, omdat het competentieniveau na drie jaar hiervoor te beperkt is. De nadruk in de bacheloropleiding psychologie ligt op disciplinaire academische vorming en globale kennisverwerving. De bacheloropleiding psychologie biedt daarmee een uitstekende basis om door te kunnen stromen naar een masteropleiding psychologie of naar een andere (aanpalende) masteropleiding. In nauwe aansluiting op de bacheloropleiding psychologie is de 1-jarige masteropleiding psychologie een noodzakelijke voorwaarde voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog. Daarentegen zijn de tweejarige researchmasteropleidingen psychologie of multidisciplinaire researchmasteropleidingen, b.v. in cognitieve neurowetenschap, een noodzakelijke voorwaarde tot een verdere loopbaan in wetenschappelijk onderzoek.

In de bachelor-masterstructuur gaat het om twee afzonderlijke, eigenstandige opleidingen met ieder een eigen set doelstellingen en eindtermen. Daarbij wordt enerzijds verwacht dat de bachelor een behoorlijke keuzevrijheid kent (bijvoorbeeld in de vorm van een minor) en dat na afronding van de bachelor opnieuw kan worden nagedacht over de keuze van een master, eventueel in een andere richting of aan een andere universiteit. Anderzijds blijkt uit de argumentatie van het ministerie ten aanzien van de (on)doelmatigheid van een tweejarige masteropleiding psychologie, dat de bachelor- en masteropleiding juist in hun samenhang moeten worden gezien. De gewenste specialisatie en de voorbereiding op postacademisch onderwijs vindt immers plaats in bachelor- én masteropleiding tezamen. Daarmee verschaft het ministerie de psychologieopleidingen een paradoxale opdracht, die heeft geresulteerd in een behoorlijke diversiteit tussen de Nederlandse psychologieopleidingen, waarbij vooral de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte tussen opleidingen in de bachelorfase verschilt. Dit zal er toe leiden dat wanneer bachelorprogramma's met andere bachelorprogramma's worden vergeleken er aanzienlijke inhoudelijke verschillen worden gevonden. Dit geldt ook bij een onderlinge vergelijking van masterprogramma's. Wanneer echter de bachelor- en masteropleiding als één geheel worden bekeken, zijn de Nederlandse opleidingen onderling goed vergelijkbaar. Ook is duidelijk dat er inhoudelijk weliswaar verschillen bestaan, maar dat over het te bereiken eindniveau grote eensgezindheid heerst. Verschillen in profilering zullen zowel tussen opleidingen als binnen opleidingen (bijvoorbeeld tussen verschillende masterspecialisaties) altijd aanwezig zijn. Van belang is daarom vooral ook het academisch niveau van de eindtermen van de verschillende bachelor- en masteropleidingen.

In verband hiermee heeft de Kamer Psychologie zich op het standpunt gesteld dat bij het formuleren van de criteria de bachelor- en masteropleiding een organisch op elkaar aansluitend geheel vormen. Daarbij respecteert en accepteert zij verschillen die er in de afgelopen periode tussen de verschillende opleidingen psychologie zijn ontstaan ten aanzien van de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte in de bachelorfase. Wel is de Kamer Psychologie van mening dat de bacheloropleiding psychologie - mede gezien de internationale eisen - overwegend uit psychologievakken en steunvakken moet bestaan.

2. Doelstelling en aard van de academische psychologieopleiding

Het uitgangspunt bij het opstellen van de criteria is dat de psychologie een zelfstandige opleiding is met eigen doelstellingen. Die doelstellingen zijn enerzijds ontleend aan het specifiek eigen disciplinaire karakter van de psychologie als wetenschap en anderzijds aan het veld van toepassingen waarop de opleiding studenten voorbereidt. Mede bepalend voor de identiteit van de psychologieopleiding is de internationale herkenbaarheid en erkenning ervan. In Europees kader is de studentmobiliteit in de periode 2010-2016 aanzienlijk toegenomen en diverse psychologieopleidingen bieden tevens bachelorprogramma's in het Engels aan.

In algemene zin richt de psychologie zich op de wetenschappelijke bestudering van gedrag en beleving van mensen (of dieren) in hun verhouding tot zichzelf en tot hun fysieke en sociale omgeving in een complexe, multiculturele samenleving. De psychologie is een biopsychosociale wetenschap. Observatie en analyse van intrapersoonlijke en interpersoonlijke processen dienen in samenhang te geschieden met enerzijds kennis over de biologische fundering van het gedrag en anderzijds over de fysieke en maatschappelijke context waarbinnen deze plaatsvinden. Dit geldt voor alle subdisciplines van de psychologie.

De aard van de psychologie brengt mee dat in deze discipline uiteenlopende analysemodellen worden gehanteerd voor de beschrijving en verklaring van bijvoorbeeld processen van neurofysiologische, intrapsychische, interindividuele, institutionele, technologische of culturele aard. Een belangrijke taak van de psychologie is dan ook verbanden te leggen tussen de verschillende verklaringsmodellen.

Er worden diverse methoden toegepast in de verschillende gebieden van de psychologie zoals de experimentele en de quasi-experimentele methode alsmede klinische observatie, neuro-imaging, fysiologische metingen en surveys en combinaties hiervan. Kennis van verschillende veelgebruikte methoden wordt van groot belang geacht voor de academisch geschoolde psycholoog.

De psychologieopleiding bereidt de studenten voor op de psychologische onderzoeks- en beroepspraktijk. Een specifiek kenmerk hiervan is dat psychologen, net zoals medici, beslissingen nemen die het (geestelijk) welzijn en functioneren van individuele personen in belangrijke mate kunnen bepalen. Kennis over de ethiek van onderzoek en professioneel handelen is daarom onontbeerlijk. Kennis en ervaring met ICT-middelen zoals ingezet bij zorg via internet (e-Health) is ook van groot belang.

3. Gevolgen voor de inhoud van de opleiding

Voorgaande uitgangspunten leiden ertoe dat de psychologieopleiding, naar het oordeel van de Kamer Psychologie, inhoudelijk tenminste de volgende componenten dient te omvatten. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de genoemde componenten niet per se als afzonderlijke cursus in het curriculum moeten zijn terug te vinden. De componenten kunnen ook als onderdeel van (meerdere) andere studieonderdelen in het curriculum worden aangeboden.

In de Bachelorfase:

a. inleidingen in de belangrijkste deelgebieden van de psychologie, met name de biologische psychologie, de cognitieve psychologie, de ontwikkelingspsychologie, de sociale psychologie, psychodiagnostiek en psychopathologie.

- b. de steungebieden: geschiedenis van de psychologie, wetenschapsfilosofie, ethiek, methodenleer en data-analyse en statistiek;
- c. onderwijs en oefening in de methoden van de psychologische wetenschap en het psychologische onderzoek (doorlopen van de empirische cyclus) en van de beroepspraktijk; de mogelijkheid om (indien relevant en gewenst) een stevige basis te leggen om in de masterfase te kunnen voldoen aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog of schoolpsycholoog;
- d. naast globale kennis van de belangrijkste fundamentele deelgebieden ook globale kennis van de belangrijkste toepassingsgebieden die in de betreffende opleiding worden aangeboden;
- e. een bachelorthese, hetzij een verslag van een literatuuronderzoek, hetzij een verslag van een (klein) empirisch onderzoek.

In de Masterfase:

- a. inhoudelijke, specialistische kennis, afhankelijk van de masterspecialisatie;
- b. gesuperviseerde praktijk- en/of onderzoeksstage;
- c. (indien relevant en gewenst, mede afhankelijk van de masterspecialisatie) verdere oefening in vaardigheden voor de beroepspraktijk, zodanig dat daarmee voldaan wordt aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut, klinisch neuropsycholoog of schoolpsycholoog;
- d. een masterthese: opzet, uitvoering en rapportage van een empirisch en/of analytisch onderzoek waarbij sprake is van een mate van zelfstandigheid.

4. Bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden

De Kamer Psychologie neemt als uitgangspunt dat het eigen karakter van de psychologieopleiding een zodanige bestuurlijke en organisatorische inbedding vereist dat de beslissingsbevoegdheid over het programma bij psychologen berust, met inbegrip van de examencommissie. Ten slotte acht de Kamer geregeld landelijk overleg over kwalificaties voor beroepsuitoefening en beroepsethiek tussen de psychologieopleidingen en met de beroepsvereniging van groot belang.

BIJLAGE 2: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

De algemene doelstelling is geoperationaliseerd in (onderstaande) algemene eindtermen en minorspecifieke eindtermen. De formulering van de eindtermen is zoveel mogelijk gebaseerd op de Dublin descriptoren, zoals die zijn geformuleerd voor bacheloropleidingen.

Kennis en Inzicht

1. Het kunnen beschrijven, begrijpen en samenvatten van hoofdkenmerken ('key concepts') zoals naar voren gekomen in de deeldisciplines: biologische en cognitieve psychologie; sociale psychologie; ontwikkelingspsychologie en klinische psychologie; neuropsychologie; arbeids- en organisatiepsychologie; en gedragsgenetica.

2. Het kunnen gebruiken en onderling relateren van begrippen en principes in de belangrijkste toepassingsgebieden van de psychologie zoals naar voren gekomen in de deeldisciplines: arbeid en organisatie; persoonlijkheidsleer en persoonlijkheidsonderzoek; en psychologische gespreksvoering.

Toepassen van kennis en inzicht

3. Het kunnen relateren en reflecteren op psychologische kennis vanuit verschillende bronnen en vakgebieden met gebruikmaking van algemene vaardigheden, zoals het onder begeleiding kunnen verrichten van wetenschappelijke onderzoek, het schriftelijk kunnen vastleggen van onderzoek in een wetenschappelijk verslag, en het mondeling presenteren van deze kennis.

4. Het kunnen beschrijven, begrijpen en gebruiken van kennis en wetenschappelijke vaardigheden op het gebied van methodologie en statistiek, en wel zodanig dat de student in staat is de formele en empirische geldigheid van gangbare algemene of individuele psychologische hypothesen en verklaringen te kunnen beoordelen.

5. Het kunnen toepassen van beroepsvaardigheden, zoals gespreksvaardigheden en diagnostiek, aansluitend op de inhoudelijke kennis van en vaardigheden uit het algemene deel van de bacheloropleiding psychologie ter voorbereiding op de drie onderscheiden leerlijnen.

Oordeelsvorming

6. Het kritisch kunnen denken over en beoordelen van kennis en vaardigheden vanuit een historische, maatschappelijke, filosofische en ethische invalshoek.

Communicatie

7. Het schriftelijk en mondeling kunnen uitleggen van hoofdkenmerken van de deelgebieden binnen de psychologie, zoals beschreven onder eindterm 1, en van de wetenschappelijke bevindingen binnen deze deelgebieden, aan leken en wetenschappers binnen het vakgebied.

Leervaardigheden

8. Het kunnen aansluiten op inhoudelijke kennis van en vaardigheden op een deelgebied van de psychologie of op een ander gebied zoals neergelegd in drie leerlijnen, ter voorbereiding op de arbeidsmarkt op bachelorniveau of om de wetenschappelijke vorming op het niveau van de masteropleiding voort te zetten.

- Leerlijn Genen, Hersenen en Gedrag:

Aan het eind van de leerlijn Genen, Hersenen en Gedrag beschikken studenten over:

- Kennis van en inzicht in de belangrijkste literatuur op het gebied van cognitie, neurowetenschappen, gedragsgenetica en stress
- Kennis van en inzicht in de relatie tussen genen en gedrag en (psychologische) ziekte, tussen cognitie, hersenen en gedrag en de functie van het autonome zenuwstelsel in relatie tot ziekte
- Kennis en vaardigheden om simpele psychofysiologische en neurocognitieve experimenten uit te voeren
- Kennis en vaardigheden om (genetische) datasets te analyseren en wetenschappelijke bevindingen te rapporteren
- Het vermogen kritisch te reflecteren op literatuur op het gebied van cognitie, neurowetenschappen, gedragsgenetica en stress.

- Het vermogen om wetenschappelijke bevindingen uit te kunnen leggen aan wetenschappers en leken binnen het vakgebied.
- Kennis en inzicht in de ethische normen waar wetenschappelijk onderzoek aan moet voldoen.

- Leerlijn Sociale en Organisatiepsychologie

Na het volgen van de leerlijn Sociale en Organisatiepsychologie beschikken de studenten over:

- Kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën op het gebied van de sociale- en organisatiepsychologie, alsmede de toepassing van die kennis op organisationele en maatschappelijke vraagstukken;
- Kennis van en vaardigheden op het gebied van de voor sociale- en organisatiepsychologie belangrijkste methoden, statistiek en psychometrie, en wel zodanig dat de student in staat is de geldigheid van gangbare hypothesen uit de sociale- en organisatiepsychologie te toetsen;
- Het vermogen om wetenschappelijke publicaties op het gebied van de sociale- en organisatiepsychologie kritisch te beoordelen, om onder begeleiding wetenschappelijk onderzoek te doen en hierover systematisch en helder (mondeling en schriftelijk) te rapporteren;
- Het vermogen om – onder begeleiding – assessments en interventies gericht op individuen, relaties en organisaties op te zetten en uit te voeren en de vaardigheid om hierover systematisch en helder te communiceren;
- Kennis van en inzicht in ethische normen zoals deze zijn vastgelegd in de beroepsethiek voor sociale- en organisatiepsychologen, en vaardigheden om met inachtneming van deze normen te handelen.

- Leerlijn Klinische Psychologie

De eindtermen zijn geordend op basis van de Dublin descriptor (vetgedrukt), zoals die zijn geformuleerd voor bacheloropleidingen. Hieronder staan de minorspecifieke eindtermen voor de Klinische Leerlijn.

Kennis en Inzicht

- Het kunnen beschrijven, begrijpen en samenvatten van het normale en deviantie cognitieve, emotionele, neuronale en gedragsmatig functioneren over de levensloop en de achterliggende factoren die dit functioneren beïnvloeden.
- Het kunnen beschrijven en uitleggen van de meest voorkomende psychologische stoornissen over de levensloop, waaronder neuropsychologische functiestoornissen en ontwikkelingsstoornissen.
- Het kunnen beschrijven, begrijpen en kritisch analyseren van de hoofdkenmerken van verschillende psychologische behandelingen, waaronder behandeldoelen, werkzame ingrediënten en behandelintensiteit.

Toepassen van kennis en inzicht

- Het kunnen begrijpen en onder begeleiding gebruiken van kennis van en vaardigheden op het gebied van de diagnostiek op het gebied van de klinische psychologie, dan wel klinische ontwikkelingspsychologie, dan wel klinische neuropsychologie.
- Het onder begeleiding kunnen voeren van klinische gesprekken, waaronder het afnemen van een anamnese/ intake, en het kunnen reflecteren op het verloop van het gesprek via (groeps-) interview en reflectieverslagen.

Oordeelsvorming

- Het kunnen beschrijven, kritisch nadenken over en toepassen van ethische normen, zoals vastgelegd in de Beroepscode voor psychologen.

Communicatie

- Het kunnen reageren op diversiteit in de klinische beroepspraktijk (leeftijd, religie, cultuur e.d.).
- Het kunnen beschrijven en uitleggen van de taken, organisatie en het beleid van de GGZ en aanverwante organisaties.

Leervaardigheden

- Het kunnen nadenken over problemen uit het werkveld in groepsverband, de relevante literatuur daarvoor kunnen opzoeken, deze kritisch kunnen bespreken en gezamenlijk kunnen reflecteren over mogelijke oplossingen.

BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

Eerste studiejaar:

Naam onderwijsonderdeel	Aantal EC	Periode of semester	Niveau
Inleiding in de Psychologie	6	Periode 1	100
Methodologie 1	6	Periode 1	100
Biologische en Cognitieve Psychologie	9	Periode 2+3	100
E-testing en Big Data	3	Periode 3	100
Statistiek 1	6	Periode 2	100
Sociale Psychologie	6	Periode 4	100
Meten en Diagnostiek 1	6	Periode 4	100
Ontwikkelingspsychologie en Psychopathologie	9	Periode 4 + 5	100
Psychologische Gespreksvoering 1: Basisvaardigheden	3	Periode 5	100
Persoonlijkheidsleer en Persoonlijkheidsonderzoek	6	Periode 6	100

Voor Methodologie 1 kan geen vrijstelling worden verleend.

Tweede studiejaar:

Naam onderwijsonderdeel	Aantal EC	Periode of semester	Niveau
Neuropsychologie	6	Periode 1	200
Filosofie en Psychologie	6	Periode 1	200
Arbeids- en Organisationspsychologie	9	Periode 2+3	200
Psychologische Gespreksvaardigheden 2: Professionele vaardigheden	3	Periode 3	200
Meten en Diagnostiek 2	6	Periode 2	200
Samenspel van Genen en Omgeving	6	Periode 4	200
Statistiek 2	6	Periode 4	200
Methodologie 2	6	Periode 5	200
Preminor: keuze uit:			
preminor Behaviour, learning and addiction	12	Periode 5+6	200
Preminor Emotie, Cognitie en Gedrag vanuit Klinische perspectief	12	Periode 5+6	200
Preminor Leadership and Cooperation	12	Periode 5+6	200

Derde studiejaar

In het derde studiejaar worden 3 leerlijnen aangeboden:

- Genen, hersenen en gedrag:

Verplichte vakken:

- Methodology 3 Genes Brain and Behaviour (6 EC)
- B-these (12 EC)
- Minor Genen, hersenen en gedrag (30 EC)
- Analyses Toolbox (6 EC)
- Cognitive Neuroscience (6 EC)
- Research Toolbox (6 EC)
- Behaviour Genetics (6 EC)
- Psychophysiological and Cognitive Applications (6 EC)

Keuzevakken:

- Cognition and Emotion (6 EC)
- Molecular Genetics (6 EC)
- Sensation and Perception (6 EC)
- Stress and Health (6 EC)

- Sociale en Organisatiepsychologie

Verplichte vakken:

- Statistiek 3 (6 EC)
- B-these* (12 EC)

Minor Sociale en Organisatiepsychologie (30 EC)

- Evolutionary Psychology (6 EC)
- M&D3 Individuele en organisatiediagnostiek (6 EC)
- Human Resource Management (6 EC)
- S&O Professional Skills (6 EC)
- Groepsdynamica (6 EC)

Keuzevakken:

- Cooperation and Competition (6 EC)
- Emotion and Social Cognition (6 EC)
- Human Resource Development (6 EC)
- Management and Organization (6 EC)

- Klinische Leerlijn

Verplichte vakken:

- Statistiek 3 (6 EC)
- B-these* (12 EC)

Minor Klinische Leerlijn (30 EC)

- Diagnostiek voor de Klinische praktijk, keuze uit variant Klinische Psychologie, Klinische ontwikkelingspsychologie, of Kinderen en Adolescenten (ieder 6 EC)
- Klinische Lessen (6 EC)
- Klinische werkveld en interventiemethoden (6 EC)
- Klinische Gespreksvoering (6 EC)
- Psychofarmacologie (6 EC)

Keuzevakken:

- Angst en depressie bij Kinderen en Adolescenten (6 EC)
- Kortdurende Psychologische Interventies (6 EC)
- Neuropsychologie van de veroudering (6 EC)
- Ontwikkelingsstoornissen bij Kinderen en Adolescenten (6 EC)
- Pediatrische Neuropsychologie (6 EC)
- Psychologische Interventies bij complexe problemen (6 EC)

BIJLAGE 4: BEZOEKPROGRAMMA

Woensdag 21 maart 2018		
11.00	13.30	Voorbereidend overleg en inzien documenten (incl lunch)
13.30	14.15	Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken
14.15	14.45	Overleg panel
14.45	15.30	Gesprek met studenten bacheloropleiding
15.30	16.15	Gesprek met studenten masteropleiding
16.15	16.45	Overleg panel + open spreekuur
16.45	17.30	Gesprek met alumni
18.30	21.00	diner (voorbereiden tweede dag)
Donderdag 22 maart 2018		
8.30		Aankomst panel
8.30	9.15	Inzien documenten, voorbereiding gesprekken
9.15	10.00	Gesprek met docenten bacheloropleiding
10.00	10.45	Gesprek met docenten masteropleiding
10.45	11.00	Overleg panel
11.00	11.30	Gesprek met selectie leden van de Opleidingscommissies bachelor en master
11.30	12.15	Gesprek met leden van de Examencommissie
12.15	13.00	Lunch, inzien documenten
13.00	13.30	Voorbereiden eindgesprek met formeel verantwoordelijken
13.30	14.00	Eindgesprek met formeel verantwoordelijken
14.00	16.00	Opstellen voorlopige bevindingen
16:15	16:30	Mondelinge rapportage voorlopig oordeel

BIJLAGE 5: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek vijftien eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Psychologie. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Jaarverslag Examencommissie 2016-2017
- Jaarverslag Opleidingscommissie bachelor 2016-2017
- Toetsprogramma bachelor
- Stappenplan toetsprogramma
- Cursushandleidingen van de bachelorthese
- Cursusdossiers van
 - B1 Psychologische gespreksvaardigheden 1
 - B1 Sociale psychologie
 - B1 Statistiek 1
 - B2 Psychologie en filosofie
 - B2 Psychologische gespreksvaardigheden
 - B2 Samenspel van genen en omgeving
 - B3 Psychofarmacologie
 - B3 Psychophysiological and cognitive applications